

RAPORT NARATIV

PROIECTUL *CERCURI DE LECTURĂ*

etapa 2007-2008

2. Județul/localitățile în care se derulează proiectul:

Școli din 20 de județe (Arad, Bihor Bistrița, Botoșani, Buzău, Caraș-Severin, Covasna, Călărași, Cluj, Constanța, Dâmbovița, Ialomița, Iași, Maramureș, Mureș, Satu Mare, Sibiu, Suceava, Timiș, Vrancea în localități urbane și rurale) și municipiul București.

La baza raportului stau:

1. informații care au circulat pe lista de discuții centrală a *Cercurilor*, pe listele locale, pe blogurile sau site-urile unor cercuri;
2. feedback-urile cursanților de la formări;
3. scrisori, fotografii, CD-uri primite de la profesori, învățători, bibliotecari care au beneficiat de formări în cadrul proiectului și care, ulterior, au coordonat cercuri sau alte activități cu scopul explicit al încurajării lecturii;
4. extrase din presa culturală centrală („*Atitudini*”, *Observator cultural*) sau locală în care au fost semnalate sau prezentate pe larg evenimente din cadrul proiectului;
5. articole trimise la revista „*Perspective*” pentru rubrica *Evenimente*;
6. proiecte ale unor profesori implicați în program, materializate în cărți și publicații a căror idee centrală este aceea a evidențierii beneficiilor lecturii;
7. studiile din *Lecturiada 2*
8. informații primite de la profesorii din Republica Moldova, unde, cu sprijinul ICR și ANPRO, se desfășoară, începând din anul 2006, proiectul.

Vom aborda ca mod de prezentare punerea față în față a obiectivelor *Cercurilor*... pentru perioada 2007-2008 și realizarea lor.

Reluăm obiectivele:

„Obiectivul general

Continuarea și extinderea unui program coerent de cercetare acțiune pentru promovare a lecturii prin:

- valorificarea experienței profesorilor implicați în programul *Cercuri de lectură* pe două paliere:
 - a. partea de cercetare;
 - b. partea practică – profesorii implicați în prima etapă pot acorda asistență sau pot monitoriza noile cercuri, iar un grup dintre ei, formați în acest sens, pot oferi formări;
- experimentarea altor forme de promovare a lecturii prin lansarea unor activități specifice la nivelul fiecărui județ (cu participarea inspectorilor de specialitate, părinți, foruri locale, bibliotecari, librari, documentariști, scriitori, editori);
- desfășurarea în paralel a unor cercetări calitative care prin care să se verifice ipotezele cu privire la lipsa de interes/interesul elevilor pentru lectură al cărui scop ar putea fi formarea unei baze de date pentru specialiștii în politicile educaționale, pentru organisme ca CNC, SNEE sau pentru Centre de documentare, autori de manuale etc.
- schimb de experiență a elevilor și coordonatorilor de cercuri la nivel de țară.”

Obiectivele specifice s-au discutat la întâlnirea de la Călărași, octombrie 2007 și s-au completat în decembrie 2007, cu prilejul punerii în discuție a propunerii de proiect.

- a. primul a vizat ca temă pentru cercetare *interpretarea* textului literar, considerându-se că

avem maturitatea pentru a face pasul de la prezentarea formelor exterioare de „seducere” a cititorului, spre probleme de esență ale lecturii;

- b. al doilea este un exercițiu de reflecție: lectura la cercuri este o alternativă la lectura din clasă sau este o posibilă completare a lecturii metodice?

și prezentăm rezultatele:

1. Extinderea proiectului

- *factorii care au contribuit la extinderea cercurilor*
 - a. programele de formare oferite în 2007 în nouă județe (Arad, Botoșani, Călărași, Cluj, Ialomița, Iași, Sibiu, Timișoara, Suceava) și municipiul București au avut ca urmare înființarea unor noi cercuri de lectură. Din informațiile primite de la formatori estimăm că funcționează în județele respective între 15 și 20 de cercuri, iar numărul lor este în creștere;
 - b. o altă categorie de cercuri sunt cele înființate în noile județe intrate în proiect sau cele care au început să se desfășoare după reluarea programului de formare *Lectura în cercuri* în anumite județe ori după frecventarea programului oferit prin CCD-uri, *Lectura metodică/lectura cursivă*. Numărul cercurilor este considerabil mai mare în județele unde s-au ținut formări, de exemplu, Bihor și Maramureș;
 - c. continuarea formărilor LSDGC și în 2007 pentru profesorii care predau în limba română în țările din jurul României și orientarea lor înspre activități specifice cercurilor a avut ca urmare înființarea a cinci cercuri în Republica Moldova. Date despre activitatea lor primim sistematic de la Aliona Caduc, profesoară la Liceul Teoretic din Briceni.
 - d. în sfârșit, a patra categorie de cercuri sunt înființate în școli din județe care nu au intrat oficial în proiect. Coordonatorii lor au ca surse de documentare cărțile proiectului sau consultanța oferită pe listele de discuții.

La sfârșitul anului 2008 estimăm că funcționează pe teritoriul României un număr între 250 și 300 de cercuri. Avansăm cifrele bazându-ne pe datele oferite de formatori, pe numărul cercurilor înscrise la manifestările de sfârșit de an școlar și pe informațiile din articolele primite pentru „Perspective” sau pentru „Revista cercurilor...”.

- Diversificarea formelor

În afară de cercurile de acum „clasice” în care se întâlnesc regulat elevi și coordonatori și discută despre cărți, au apărut cercurile virtuale (un astfel de cerc experimentează Monica Halaszi la Liceul *Liviu Rebreanu* din Bistrița); cercurile conduse de coordonatori de discipline diferite (Câmpulung Modovenesc); cercuri în care se întâlnesc elevi de la mai multe școli (Baia Mare, Gabriela Medan și Elena Muntean) sau uneori elevi din localități diferite (Gilău și Viișoara, jud. Cluj).

- Diversificarea produselor

Lucrările/posterele/temele pentru ateliere trimise pentru ediția a IX-a a simpozionului și înscrise la secțiunea *Lectura/scrierea în cercuri* relevă urmărirea consecventă pe parcursul unui an școlar fie a producerii unor texte după o structură (basmе pentru copiii de la grădiniță), fie experimentarea unor jocuri de limbaj sau stil. În ambele cazuri, produsele elevilor sunt adunate în mici volume care circulă la nivelul școlii.

2. Alte forme de promovare a lecturii

Pe baza datelor primite le putem clasifica în:

- Proiecte

Conexiuni sau fețele lecturii, Vrancea (Mariana Ranetti, Nicoleta Hristu, Elena Aluculesei)

- Zilele lecturii, festivaluri

Ziua Mondială a Francofoniei, activitate interdisciplinară, 20 martie 2008, Roșiori (Elena Brândușa Bătărigă)

Ziua internațională a cărții pentru copii, 2 aprilie 2008 (CCD Oradea și profesoarele care au urmat cursul de formare *Lectura la cercuri*)

Zilele cărții la Buzău, 14-15 aprilie 2008 (activitate în parteneriat a colegiilor Mihai Eminescu și B.P. Hasdeu)

Festivalul *Primăvara poezilor*, 10-25 martie 2008, Sighetu Marmației (Odaraca Bout și catedra de română a Liceului Ferdinand)

Poezia noastră online, activitate pe internet, inițiată de Cercurile de la Buzău care a cuprins profesori și elevi de pe toate listele de discuții, naționale și locale

- Activități de încheiere a cercurilor pentru anul școlar 2007-2008, unele dintre ele în parteneriat cu inspectoratele județene:

Festivalul lecturii, ediția a III-a, Arad, 23-24 mai 2008 (coord. Mirela Mureșan)

Trăiește-ți visurile citind o carte, Cluj, 23 aprilie-24 mai (coord. Corina Dindelegan, Monica Onojescu)

O campanie electorală cu sens, Sîngeorz Băi (Alina Petri)

- Alte idei:

Povestea de dimineață și Cartea recondiționată, Baia Mare (Gabriela Medan)

Lansare dramatizată, București (Ioana Nanu)

Călătorie în satul copilăriei lui I. Druță, Briceni, R. Moldova, (Aliona Caduc)

3. Programe de formare

a. Programul de 24 de ore, *Lectura în cercuri*, s-a ținut cu câte două serii de către Odarca Bout și Gabriela Medan în județul Maramureș și de Adela Bradea și Dana Pușcașu în Bihor.

b. *Lectură metodică/lectură cursivă*, program acreditat, oferit prin CCD, Cluj (Corina Dindelegan, Monica Onojescu, Marinela Scripcaru, Luminița Medeșan), ianuarie-martie 2008 a format 24 de profesori de limba română și de limbi moderne din județul Cluj.

c. *Atelierul de lectură/atelierul de scriere RWCT*, iulie, 2008, Olimp a fost oferit cu acordul ALSDG prin Institutul Cultural Român pentru un număr de 18 învățători și profesori care predau în limba română în țările din jurul României (formatori: Florentina Leucutița, Elena Jebelean, Monica Onojescu, Alina Petri).

În etapa 2007-2008 cu beneficiat de astfel de formări între 125-150 de cursanți care aparțin următoarelor categorii: profesori de limba și literatura română – majoritatea –, profesori de limbi moderne (12), învățători și bibliotecari.

Așa cum a reieșit din evaluări și din prelucrarea chestionarelor beneficiile s-au putut evidenția la mii multe niveluri:

- înființarea unor cercuri de lectură în școlile lor de către cel puțin 50% dintre cursanți;
- proiecte în parteneriat între profesori și învățători; între profesori de română și de limbi moderne; între profesori, învățători și bibliotecari (Sighetu Marmației, Baia Mare, Oradea, Beiuș) cu implicarea CCD-urilor locale sau a Bibliotecilor municipale.
- formările au fost apreciate ca un bun program de didactica limbii și literaturii române cu urmări asupra punerii în practică a unuia dintre obiectivele specifice lansate pentru această etapă: analiză contrastivă *Lectura la cercuri/lectura la clasă*.

Considerăm că ar fi de menționat beneficiul formărilor și asupra celor care le-au livrat. A fost pentru aceștia un bun prilej de reflecție asupra proiectului și asupra propriei formări profesionale. A fost un bun prilej de autoevaluare a competențelor de formator de către cei cărora le erau recunoscute la nivelul sistemului. Iar ceilalți, în special profesorii tineri, au parcurs stagii pentru formarea ca formatori pentru a le dobândi: Ioana Nanu, Marilena Șerban (București); Iosefina Batto și Alina Petri (Cluj).

4. Cercetarea acțiune

În afara de cercetări calitative prin care au avut ca obiect verificarea ipotezelor cu privire la ce anume împiedică punerea în practică a unui deziderat prezent în programele școlare de limba și literatura română și prea puțin vizibil în activitatea de la clasă și anume, *plăcerea lecturii*, ne-a interesat o cercetare care să aibă în centru *interpretarea*.

Tema s-a introdus la simpozionul din 2007 fiind pregătită de o sesiune de șase ateliere simultane prin care se propuneau diferite modalități de interpretare a textului. Discuțiile generate de respectivele demonstrații au atras atenția asupra dificultăților majore pe care le pune interpretarea textului în procesul didactic.

La sfârșitul anului 2008 trebuie să acceptăm că obiectivul nu a fost atins. Există motive subiective și obiective, dar cred că trebuie să recunoaștem deschis că încă nu avem maturitatea necesară pentru a pune în discuție o astfel de temă, de aceea o vom propune ca obiectiv specific și pentru perioada următoare.

În schimb, au continuat cu bune rezultate cercetările asupra cauzelor care îndepărtează copiii de lectură, asupra unor metode și strategii care i-ar putea apropia pe elevi de carte. Alte articole au fost scrise în urma mutării de strategii tipice lecturii de la cercuri la lectura în clasă. Rezultatele sunt publicate în „Revista cercurilor...” în cadrul rubricilor: „Lectura în oglindă”, „Lectura la cerc/iuri” și „Dus/întors”.

Titlurile și rezumatele lucrărilor trimise pentru secțiunea *Lectura/scrierea la cercuri* în cadrul celei de a noua ediție a simpozionului de didactică sunt în măsură să ne dea speranțe asupra calității lucrărilor prezentate.

5. Promovarea proiectului

a. În cadrul unor ateliere, mese rotunde și dezbateri din cadrul seminarului *Efectele reformei Bologna asupra formărilor profesorilor* organizat de ALSDGC, IRA (Asociația Internațională de lectură) și UBB Cluj în 22-23 ianuarie 2008 a fost prezentat proiectul și s-au descris activități tipice lecturii la cercuri (Iosefina Batto, Monica Onojescu).

b. Lansarea *Lecturiadei 2* pe tot parcursul anului 2008 a servit promovării *Cercurilor*. Reținem o acțiune desfășurată în comuna Șagu descrisă de Camelia Circa-Chirilă de la CN Moise Nicoară, o alta, organizată de Bogdan Feștilă în ianuarie 2008 la Fălticeni. În cadrul proiectului „O carte pentru școala mea”.

c. Activitățile de promovare a lecturii cu impact asupra comunității (tip festivaluri ale lecturii, Ziua poeziei, „gale” ale cercurilor) prin participarea numeroasă și prin implicarea elevilor din toată școala au atras atenția comunității asupra proiectului.

d. Colaborarea cu MEDCT în conceperea regulamentului concursului „Cercuri de lectură” poate fi considerată, la nivel de sistem, recunoașterea impactului proiectului asupra sistemului.

d. Reorganizarea site-ului ANPRO ne-a oferit prilejul să construim o imagine coerentă a proiectului. Trei au fost criteriile după care ne-am condus:

- oferirea unei imagini de ansamblu asupra *Cercurilor...* prin postarea scopului, obiectivelor, rapoartelor narative;
- oferirea unei imagini diacronice asupra proiectului;
- posibilitatea unui dialog și a obținerii unui feedback permanent din partea celor implicați.

6. „Revista cercurilor de lectură” nr. 1 2008/noiembrie, apariție semestrială

Vom consacra revistei un loc aparte pentru că este rezultatul concret al stadiului în care se află *Cercurile...* Editarea ei a fost determinată de:

- necesitatea creării unui spațiu adecvat pentru o informare de ansamblu asupra dezvoltării proiectului;
- diversificarea publicului țintă, alcătuit în prezent din profesori de limba și literatura română, din profesori de alte specialități, bibliotecari, părinți, librari, editori și chiar elevi, presupune un alt tip

de revistă, mai dinamică decât „Perspective”.

Obiectivele au fost concepute în funcție de scopul revistei („o oglindă fidelă a proiectului”) și în funcție de publicul țintă. Ele sunt specificate pe coperta a doua:

- publicarea articolelor teoretice de profil;
- prezentarea dezbaterii legate de lectura în școală de la noi și din alte țări;
- publicarea rezultatelor cercetării-acțiune din cadrul proiectului, neînscrise direct în temele mari de cercetare ale „Lecturiadelor”;
- descrieri de activități practice de la cercuri sau din clasă care au în centru lectura;
- prezentarea altor acțiuni de promovare a lecturii;
- publicarea de recenzii și interviuri;
- prezentarea unor asociații de profil (IRA, LSDGC) sau a unor programe de lectură din alte țări.

În funcție de obiective, redacția a stabilit rubricile:

- *Lectura în oglindă* – articole teoretice;
- *Lecturi... în cerc/uri* – descrieri de experiențe;
- *Dus-întors* – articole care prezintă schimbarea modului de abordare a lecturii prin mutarea strategiilor de lectură din cercuri la clasă și invers: prelungirea discuțiilor din clasă la cercuri;
- *Bun de lectură* – recenzii ale unor cărți semnate de coordonatorii de cercuri și de elevi;
- *Consilieri ai lecturii* – articole despre specificul și competențele necesare celor care coordonează activitatea din cercuri;
- *Cuvântul editorului* – rubrică consacrată descrierii profilului unor edituri, precum și recomandărilor de cărți venite din partea editorilor;
- *Idei, Semnale* – semnalarea unor evenimente care au în centru evenimente pentru promovarea lecturii la nivelul școlilor, localităților etc.;
- *File decupate* – modele de activități la cercuri.

În afară de rubricile permanente, revista mai conține anchete și interviuri, anunță formări sau alte evenimente de interes pentru proiect sau asociație.

În revistă acordăm un spațiu de exprimare și elevilor – membri ai cercurilor. Ei răspund la anchete, semnează recenzii etc.

În ceea ce privește articolele, așteptăm ca acestea, pornind întotdeauna de la experiența concretă a autorilor, să fie clare, scurte și dinamice.

Redacția are membri din București (Ioana Nanu, Marilena Șerban), Arad (Mirela Mureșan), Cluj (Corina Dindelegan, Alina Petri, Marinela Scripcaru). Redactor-șef: este Monica Onojescu, coordonatoarea proiectului, iar director fondator este prof. univ. Alina Pamfil, unul din experții care au lucrat în proiect începând cu 2005.

Au acceptat să fie referenți: prof. univ. Paul Cornea, prof. univ. Liviu Papadima, cercetător Florentina Sâmhăian și Charles Temple, SUA.

Intenția noastră este ca, în anii următori, după ce își va forma un public constant și luând în considerare feedback-ul, „Revista cercurilor...” să devină trimestrială. Ne propunem, de asemenea, să convingem editurile să susțină proiectul, luând în calcul avantajele reciproce. Tot pentru viitor intenționăm să susținem o publicație online pentru elevi și scrisă de elevii membri ai cercurilor de lectură.

6. Dezvoltare și continuitate

Dacă până acum raportul s-a oprit asupra dezvoltării proiectului pentru perioada 2007-2008, în ceea ce privește continuitatea este de semnalat că 75% dintre cei care au inițiat *Cercurile...* în 2004 continuă să lucreze în proiect în regim de voluntariat, conducând cercuri și formări, asumându-și rolul de animatori ai lecturii în județele lor și, mai ales, făcând cercetare didactică. Menționez pe Diana Achim și Mirela Mureșan (Arad); Monica Halaszi, Alina Tonea (Bistrița Năsăud); Iosefina Batto, Georgiana Epureanu, Luminița Medeșan, Alina Petri (Cluj); Bogdan

Feștilă și Mihaela Pavel (Suceava), Mariana Rînghilescu (Botoșani); Margareta Samson (Constanța); Cristina Chiprian (Iași); Ana Boariu și Florica Sereșeanu (Sibiu); Florentina Leucuția și Elena Jebelean (Timișoara); Nicolae Stanciu (Călărași).

La aceștia ar trebui să-i adăugăm pe cei din valul al doilea și al treilea, implicați în proiect în 2006 și 2007, dar lista ar fi mult prea lungă. Deocamdată le aducem mulțumirile noastre.

PROIECT DE DEZVOLTARE A CERCURILOR DE LECTURĂ perioada 2008-2009

Obiectivele generale sunt cele ale unui proiect de cercetare acțiune și rămân același ca în etapele anterioare:

- stimularea interesului pentru lectura cărții de literatură (inclusiv a literaturii de frontieră) în cadrul *comunităților de elevi* prin:
 - a. apropierea subiectivă de literatură prin valorificarea imaginației și a dimensiunii emoționale specifice primei lecturi;
 - b. abordarea literaturii ca modalitate de cunoaștere a condiției umane și ca tipar pentru înțelegerea propriei vieți;
 - c. raportarea critică la valorile prezente în cărțile citite;
- reflecția și valorificarea rezultatelor obținute în studii de didactica lecturii;
- formarea profesorilor/învățătorilor/bibliotecarilor în acest spirit, dacă doresc să se implice ca voluntari în proiect;
- promovarea lecturii prin acțiuni cu impact asupra comunității.

Obiectivele specifice:

- *Interpretarea* ca temă a cercetării se va prelungi cu încă un an, iar rezultatele experiențelor se vor concretiza în *Lecturiada 3*;
- Adunarea de date în sprijinul unei *analize contrastive – lectura metodică/lectura cursivă* (din cercuri) și experimentarea apropierii celor două moduri de abordare a textului;
- Promovarea sistematică a *Atelierelor de lectură/de scriere*.

Ca principale activități propunem:

- a. editarea următoarelor două numere din „Revista cercurilor...”,
- b. lărgirea publicului țintă al revistei prin atragerea părinților, profesorilor de alte specialități, scriitorilor de cărți pentru copii;
- c. continuarea acreditării prin CCD-uri și livrării programelor de formare *Lectura metodică/lectura cursivă*;
- d. conceperea unui program de formare *Atelier de lectură/Atelier de scriere* și a unui program de formare pentru documentariștii din Centrele de documentare și informare;
- e. înființarea și experimentarea unor ateliere de lectură/de scriere;
- f. semnarea unor parteneriate cu librăriile Cărturești și Humanitas din țară sau cu mari biblioteci, parteneriate concretizate prin acțiuni comune, desfășurate după un program stabilit în prealabil;
- g. inițierea unor concursuri de scriere pentru copii.